

MALTA

**QORTI ĊIVILI
PRIM' AWLA**

**ONOR. IMĦALLEF
GIANNINO CARUANA DEMAJO**

Seduta ta' l-24 ta' Ottubru, 2003

Ċitazzjoni Numru. 1357/1996/1

Nicholas Grima

Versus

Antoine Agius; u b'dikriet tad-29 ta' Mejju 1998 issejthet fil-kawża s-soċjetà *Micallef Insurance Agency Limited* bħala rappreżentatriċi tas-soċjetà estera assikuratriċi *Independent Insurance Limited*; u b'dikriet tal-5 ta' Marzu 1999 giet imsejha fil-kawża Rita Agius

Din il-kawża hija dwar inċident tat-triq li fih korra l-attur. L-ċitazzjoni tgħid illi fit-28 ta' Lulju 1995, waqt li kien qiegħed isuq il-karrozza bin-numru U-3761 fi Triq in-Nutar Zarb, F'Attard, il-konvenut Nicholas Grima tajjar lill-attur, li garrab debilità permanenti. Billi għalxejn sejjaħ lill-konvenut, b'ittri uffiċjali tas-27 ta' Settembru 1995 u tad-29 ta' Diċembru 1995, biex jagħmel tajjeb għad-danni, l-attur fetaħ din il-kawża u qiegħed jitlob illi l-qorti:

1. tgħid illi l-konvenut waħdu jaħti għall-inċident li fih korra l-attur;
2. tillikwida d-danni li garrab l-attur; u
3. tikkundanna lill-konvenut iħallas id-danni hekk likwidati, flimkien ma' l-imgħax u l-ispejjeż, fosthom dawk ta' l-ittri ufficjali.

Il-konvenut Antoine Agius ressaq l-eċċezzjoni illi hu ma jaħtix għall-inċident.

B'dikriet tad-29 ta' Mejju 1998¹ issejñet fil-kawża s-soċjetà *Micallef Insurance Agency Limited* f'isem is-soċjetà assikuratriċi barranija *Independent Insurance Limited*, u din ressqet dawn l-eċċezzjonijiet:

1. il-ġudizzju ma hux integru għax in-nisa ta' l-attur u tal-konvenut kellhom ikunu parti fil-kawża;
2. is-sejña fil-kawża ta' l-eċċipjenti saret għalxejn għax la kellha x'taqsam fl-inċident u lanqas ħadet fuqha responsabbiltà għall-inċident jew għad-danni;
3. is-soċjetà eċċipjenti għandha x'taqsam mal-partijiet biss għax hija l-assikuratriċi tal-vettura misjuqa mill-konvenut; iżda wara li ħarġu fatti "ta' importanza massima" l-assikurazzjoni ma baqgħetx isseñħ, u għalhekk l-eċċipjenti ma għandhiex twiegeb għad-danni, la *ex contractu* u lanqas *ex lege*;
4. fil-każ illi l-eċċipjenti għandha twiegeb għat-talbiet ta' l-attur, dawn għandhom jiġu miċħuda bl-ispejjeż għax waqgħu bi preskrizzjoni ta' sentejn;
5. l-inċident señħ bi ħtija ta' l-attur waħdu.

Għall-għanijiet ta' l-ewwel eċċezzjoni, is-soċjetà msejña fil-kawża fissret, waqt is-seduta ta' l-1 ta' Dicembru 1998², illi din l-eċċezzjoni għandha tiftehem illi huwa meħtieġ li tkun parti fil-kawża mart il-konvenut u mhux ukoll mart l-attur.

B'dikriet tal-5 ta' Marzu 1999³ il-qorti ordnat li tissejjaħ fil-kawża Rita Agius, mart il-konvenut, u din ressqet l-eċċezzjoni illi hi ma kellha ebda sehem fl-inċident u għalhekk ma għandha ebda ħtija għalih.

L-inċident señħ hekk:

---

¹ *Fol. 69.*

² *Fol. 80.*

³ *Foll. 85 et seqq.*

L-attur kien qiegħed f'ħanut fi Triq in-Nutar Zarb, F'Attard. Għal min sejjer lejn ir-Rabat dan il-ħanut qiegħed fuq il-lemin tat-triq. Billi kellu l-vettura tiegħu parkeġġjata fuq in-naħa l-oħra tat-triq, l-attur ġie biex jaqsam min-naħa tal-ħanut lejn fejn kellu l-vettura tiegħu. Ftit aktar 'il fuq fit-triq, *i.e.* lejn ir-Rabat, hemm *pedestrian crossing*, iżda billi l-vettura tiegħu kienet parkeġġjata faċċata tal-ħanut, in-naħa l-oħra tat-triq, l-attur qasam minn quddiem il-ħanut, u ma mexiex lejn il-*pedestrian crossing* biex ma jkollux jimxi 'l hemm u lura wara li jaqsam.

Hekk kif l-attur kien qiegħed jaqsam it-triq ġie l-konvenut isuq lejn ir-Rabat; ra lill-attur qiegħed jaqsam it-triq, iżda xorta laqtu u korrieh.

L-attur xehed illi hekk kif beda jaqsam u wasal sa nofs it-triq ra lill-konvenut ġej min-naħa tal-Belt; għalhekk waqaf f'nofs it-triq biex jistenna lill-konvenut iġħaddi u jkun jista' jkompli jaqsam. Billi iżda ra illi l-konvenut deher li kien sejjer jibqa' dieħel fuqu, dar biex jersaq lura, iżda l-konvenut laqtu u tajru.

Kompla jgħid illi lill-konvenut semgħu jzomm *brake* wara li laqtu, mhux qabel⁴. Dwar dan, qabel miegħu x-xhud Saviour Bonnici, li, għalkemm ma rax l-incident, xehed li l-ewwel sema' daqqa, qisha ħabta, u wara sema' ħoss ta' *brake*⁵.

Il-konvenut ukoll xehed illi lill-attur rah qiegħed jaqsam u jieqaf fin-nofs tat-triq; meta ra hekk xorta baqa' għaddej, bla ma naqqas xejn il-veloċità li biha kien għaddej⁶. Kompla iġħid illi lill-attur rah idur, b'ħallikieku kellmu xi ħadd, u kompla jaqsam, b'mod li ġie quddiem il-karrozza tal-konvenut. Il-konvenut ma kellux ħin biex iwaqqaf u laqat lill-attur.

Bid-daqqa l-attur sofra ksur fl-għadam u, skond il-kirurgu li dewwieh, għandu debilità permanenti ta' ħmistax fil-mija (15%)⁷, waqt illi l-espert maħtur mill-qorti kien tal-fehma illi d-debilità permanenti ta' l-attur hija ta' tmintax fil-mija (18%)⁸.

⁴ Ara x-xhieda ta' l-attur fis-seduta tas-7 ta' Mejju 1998, *fol.* 66.

⁵ Ara x-xhieda ta' Saviour Bonnici fis-seduta tas-16 ta' Ĵunju 2000, *fol.* 106.

⁶ Ara x-xhieda tal-konvenut fis-seduta tal-5 t'April 2001, *fol.* 158 *et seq.*

⁷ *Foll.* 8 *et seqq.*

⁸ *Foll.* 197 *et seqq.*

Fil-fehma tal-qorti, huwa l-konvenut li jaḥti għall-inċident. Huwa minnu illi l-attur naqas meta ma qasamx minn fuq il-*pedestrian crossing* ladarba kien hemm waḥda fil-qrib. Madankollu, il-qorti hija sodisfatta illi qagħad attent li jaqsam wara li ra li t-triq kienet ḥielsa mit-traffiku u, meta ra li laḥaq ġie fuq l-konvenut qabel ma hu kien qasam għal kollox it-triq, waqaf biex jistennih iġhaddi. Il-konvenut, min-naħa l-oħra, għalkemm stqarr illi lill-attur rah qiegħed jaqsam it-triq qabel ma wasal qribu, baqa' għaddej kif kien bla ma naqqas biex ikun jista' jsuq b'aktar galbu ladarba kien hemm bniedem f'nofs it-triq.

Lanqas ma jidhrilha l-qorti li tista' toqgħod wisq fuq l-allegazzjoni tal-konvenut illi l-attur kien distratt għax sejjajlu xi ḥadd. Ma ngiebet ebda prova ta' dan; anzi xehdu l-persuni li kienu fil-ḥanut mnejn ḥareġ l-attur u ḥadd minnhom ma qal li sema' lil xi ḥadd isejjajlu.

L-inċident fil-fehma tal-qorti seḥḥ għax il-konvenut ma ḥax il-prekawżjonijiet meḥtieġa biex ma jolqotx lill-attur li rah fin-nofs tat-triq, tant li baqa' dieḥel fih għalkemm kien rah mill-bogħod. Il-ḥtija għalhekk hija tal-konvenut.

Ngħaddu issa għal-likwidazzjoni tad-danni.

Meta korra fl-1995 l-attur kellu wieḥed u erbgħin (41) sena u kellu qligħ ta' erbat elef sitt mija u tmenin lira (Lm4,680) fis-sena⁹. Id-danni għalhekk sejr inḥadmu fuq *multiplier* ta' tmintax-il sena u fuq dḥul medju ta' sitt elef lira (Lm6,000) biex jagħmel tajjeb għat-telf fis-sivi tal-flus matul is-snin. Id-dḥul fi tmintax-il sena għalhekk jiġi mija u tmint elef lira (Lm108,000).

Skond l-espert maḥtur mill-qorti l-attur ġarrab debilità permanenti ta' tmintax fil-mija (18%) u għalhekk il-*lucrum cessans* jiġi dsatax-il elf erba' mija u erbgħin lira (Lm19,440).

Billi ġà għaddew tmien snin mit-tmintax-il sena tal-*multiplier*, it-tnaqqis talli l-attur sejjer jieḥu l-benefiċċju li jieḥu bil-quddiem id-dḥul li kien jieḥu fuq tmintax-il sena għandu jkun biss ta' għaxra fil-mija (10%), biex hekk id-danni li għalihom għandu jagħmel tajjeb il-konvenut jiġu sbatax-il elf erba' mija u sitta u disgħin lira (Lm17,496), flimkien ma' l-imgħaxijiet minn dakinhar meta saret talba għall-ḥlas b'att ġudizzjarju.

---

⁹ *Fol.* 100.

Inqisu issa l-pożizzjoni tas-soċjetà msejha fil-kawża.

Ir-responsabbiltà ta' soċjetà assikuratriċi lejn terzi toħroġ mill-art. 10(1) ta' l-Ordinanza dwar l-Assigurazzjoni ta' Vetturi tal-Mutur għar-Riskji ta' Terzi Persuni għKap. 104h:

10. (1) Jekk, wara li jkun inħareġ ċertifikat ta' sigurtà taħt is-subartikolu (4) ta' l-artikolu 4 lill-persuna li tkun ħadet il-polza, tiġi mogħtija sentenza kontra persuna assigurata bil-polza, dwar responsabbiltà li għandha tkun koperta minn polza taħt l-artikolu 4(1) (meta hija responsabbiltà koperta bil-kondizzjonijiet tal-polza), f'dan il-każ, għad illi l-assigurat awtorizzat ikun jista' jannulla jew iħassar, jew ikun annulla jew ħassar il-polza, huwa għandu, bla ħsara tad-disposizzjonijiet ta' dan l-artikolu iħallas lill-persuni li favur tagħhom tkun ingħatat is-sentenza, kull somma ta' flus li għandha titħallas bis-saħħa ta' dik is-sentenza dwar ir-responsabbiltà fuq imsemmija, kompriż l-ammont li jmiss jitħallas għal spejjeż u għal imgħaxijiet fuq dik is-somma.

Ma hux meħtieġ li l-assigurat ikun parti fil-kawża; huwa biżżejjed illi jkun ingħata l-avviż skond l-art. 10(2)(a):

10. (2) Ebda somma ma jkollha titħallas mill-assigurat awtorizzat taħt id-disposizzjonijiet ta' qabel ta' dan l-artikolu -

(a) b'effett ta' sentenza, kemm-il darba qabel jew fi żmien sebat ijiem wara tmiem il-provi ta' l-attur fil-proċediment li fih tkun ġiet mogħtija s-sentenza, ma jingħatax avviż ta' dak il-proċediment b'att ġudizzjarju lill-assigurat awtorizzat;

Għalhekk sewwa qalet is-soċjetà assikuratriċi, fit-tieni eċċezzjoni tagħha, illi s-sejha tagħha f'din il-kawża ma kinitx meħtieġa; madankollu, isservi għall-għanijiet ta' l-avviż li jrid l-art. 10(2)(a).

Fit-tielet eċċezzjoni tagħha s-soċjetà assikuratriċi qalet ukoll illi hemm raġunijiet li jagħtuha jedd illi tħassar l-assigurazzjoni. Barra mill-fatt illi provi dwar dawn ir-raġunijiet ma tressqux, f'kull każ huma irrelevanti għall-għanijiet ta' din il-kawża għax, kif ġà rajna, l-art. 10(1) igħid illi, bla ħsara għar-relazzjonijiet bejn l-assigurat u l-assikurat, l-assigurat xorta jibqa' marbut li jħallas lill-vittima "għad illi ... .. ikun jista' jannulla jew iħassar, jew ikun annulla jew ħassar il-polza". It-tħassir ta' polza jgħodd quddiem il-vittima fil-każ biss imsemmi fl-art. 10(3):

10. (3) Ebda somma ma jkollha titħallas mill-assiguratur awtorizzat taħt id-disposizzjonijiet ta' qabel ta' dan l-artikolu, jekk, f'kawża mibdija qabel, jew fi żmien tliet xhur wara, li jinbeda l-proċediment li fih tkun ġiet mogħtija s-sentenza, hu jkun ħa dikjarazzjoni illi, appartu mid-disposizzjonijiet tal-polza, huwa għandu jedd li jannullaha minħabba li kienet ittieħdet bil-ħabi ta' fatt sostanzjali jew billi ġie rappreżentat fatt li kien falz f'xi partikolarità sostanzjali, jew, jekk ikun annulla l-polza għal dik ir-raġuni, illi kellu jedd li jagħmel hekk appartu mill-kondizzjonijiet tagħha:

Iżda, assiguratur awtorizzat li jkun ħa f'kawża d-dikjarazzjoni kif jingħad hawn fuq ma jkollux b'daqshekk il-jedd għall-benefiċċju ta' dan is-subartikolu dwar sentenza meħuda fi proċediment mibdi qabel ma tkun bdiet dik il-kawża, kemm-il darba qabel jew fi żmien sebat ijiem wara li tibda dik il-kawża hu ma jkunx ta avviż tagħha b'att ġudizzjarju lill-persuna li tkun l-attriċi f'dak il-proċediment billi jispeċifika l-ħabi jew ir-rappreżentazzjoni falza li huwa bi ħsiebu jibbaża ruħu fuqhom, u kull persuna li tiġi mogħtija avviż ta' dik il-kawża jkollha l-jedd, jekk trid, li ssir parti fiha.

Din il-kawża tallum ma hix kawża bħal dik imsemmija f'dan is-subartikolu, u għalhekk it-tielet eċċezzjoni hija miċħuda bħala irrelevanti għall-meritu tal-kawża tallum.

Ir-raba' eċċezzjoni hija ta' preskrizzjoni ta' sentejn, taħt l-art. 2153 tal-Kodiċi Ċivili:

2153. L-azzjoni għall-ħlas tal-ħsarat mhux ikkaġunati b'reat taqa' bi preskrizzjoni bl-egħluq ta' sentejn.

L-inċident seħħ fit-28 ta' Lulju 1995 u l-kawża nfetħet fis-26 t'April 1996, anqas minn sentejn wara. Il-ksur tal-preskrizzjoni kontra l-konvenut iġġodd ukoll kontra l-assikuratur, għax kontra l-assikuratur ma hu meħtieġ ebda att ġudizzjarju ħlief dak imsemmi fl-art. 10(2)(a) tal-Kap. 104.

L-eċċezzjoni ta' preskrizzjoni hija għalhekk miċħuda.

L-aħħar eċċezzjoni tgħid illi l-ħtija kienet ta' l-attur. Rajna, iżda, għar-raġunijiet mogħtija fuq, illi l-ħtija kienet tal-konvenut, u din l-eċċezzjoni wkoll għalhekk hija miċħuda.

Fadal li nqisu l-pożizzjoni ta' mart il-konvenut, imsejħa fil-kawża.

Din rersqet l-eċċezzjoni illi hi ma kellha ebda sehem fl-incident u għalhekk ma taħtix għalih.

Mart il-konvenut ma taħtix għall-incident; madankollu, id-danni jibqgħu dejn tal-komunjoni skond l-art. 1327(f) tal-Kodiċi Ċivili:

1327. Bla ħsara għad-disposizzjonijiet ta' l-artikolu 1329 il-beni li jkunu parti mill-komunjoni ta' l-akkwisti jbatu biss id-djun li ġejjin:

(f) kull dejn jew indennizz dovut bħala rimedju ċivili minn xi waħda mill-partijiet fiż-żwieġ meta dak l-indennizz ma jkunx dovut bħala rimedju ċivili dwar reat li jkun sar bir-rieda.

Għal dawn ir-raġunijiet il-qorti taqta' l-kawża billi tgħid illi l-konvenut jaħti għall-incident li fih korra l-attur; tillikwida d-danni ta' l-attur fis-somma ta' sbatax-il elf erba' mija u sitta u disgħin lira (Lm17,496), u tikkundanna lill-konvenut iħallas lill-attur id-danni hekk likwidati, flimkien ma' l-ispejjeż tal-kawża u l-imgħaxijiet minn dakinhar meta saret talba għall-ħlas b'att ġudizzjarju.

L-ispejjeż tas-soċjetà assikuratriċi msejña fil-kawża wkoll għandu jħallashom il-konvenut billi din is-sejña, li saret fuq talba tiegħu, ma kinitx meħtieġa; dan huwa bla ħsara għall-jeddijiet ta' l-attur kontra s-soċjetà assikuratriċi taħt id-dispożizzjonijiet tal-Kap. 104 tal-Liġijiet ta' Malta.

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----